

OMAHOIDON OHJAUS PITKÄAIKAISSAIRAUKSIEN AVOHOIDOSSA: SAIRAANHOITAJAVETOISTEN MENETELMIEN VAIKUTTAVUUS

TAUSTA

Perusterveydenhuollon ja avohoidon palvelujen avulla voidaan vähentää potilaiden sairaalahoidon tarvetta ja siten niiden avulla voidaan vähentää myös sairaalahoidon kustannuksia. Perusterveydenhuollossa ja avohoidossa korostuu potilaiden omahoidon merkitys, etenkin pitkäaikaissairauksien hoidossa. Pitkäaikaissairauksien, kuten diabetes, sydänsairaudet, syövä ja hengityselinsairaudet, hoito ovat haaste sosiaali- ja terveydenhuollolle. Siten omahoidon tukeminen esimerkiksi potilasohjauksen avulla, on välttämätöntä. Terveydenhuollossa tehtävien siirrolla lääkäreiltä asianmukaisesti koulutetuille sairaanhoitajille voidaan muun muassa kehittää potilasohjausta, vähentää lääkäreiden työkuormaa ja hoidon suoria kustannuksia.

KYSYMYKSET

Ovatko perusterveydenhuollossa ja avohoidossa toteutetut sairaanhoitajavetoiset ohjausmenetelmät vaikuttavampia verrattuna tavanomaiseen hoitoon pitkäaikaispotilaiden omahoidon vahvistamisessa?

AINEISTO JA MENETELMÄT

Näyttövinkki perustuu vuonna 2017 julkaistuun järjestelmälliseen katsaukseen. Katsaukseen hyväksyttiin satunnaistetut kokeelliset tutkimukset (RCT, n=29), joissa verrattiin sairaanhoitajavetoisia potilaan omahoitoa tukevia menetelmiä tavanomaiseen hoitoon. Tutkimuksissa arvioitiin ohjausmenetelmien vaikuttavuutta sydän- ja verisuonisairauksia (n=11), diabetesta (n=9) ja keuhkohtaumatautia (n=2) sairastavien sekä monisairaiden potilaiden (n=7) hoidossa. Sairanhoitajavetoisilla menetelmillä tarkoitettiin potilaalle ”räättälöityä” ohjausta käyttäen eri menetelmiä, joita olivat kasvokkain tai puhelimitse järjestetty ohjaus ja seuranta. Tavoitteena oli pitkäaikaissairaiden potilaiden omahoidon kokonaisvaltainen tukeminen ja terveyden edistäminen. Tavanomaisella hoidolla tarkoitettiin verrokkiryhmän hoidon jatkamista lääkärin hoidossa ilman suunnitelmallista potilasohjausta. Interventioiden vaikuttavuutta tarkasteltiin suhteessa seuraaviin lopputulosmuuttujiin: muutokset verenpaineessa, pitkäaikaisen verensokerin tasossa (HbA1c), kuolleisuudessa, elämänlaadussa ja useissa edellä mainituissa muuttujissa. Katsauksen tarkempi menetelmällinen toteutus on kuvattu alkuperäisessä julkaisussa.

SUOSITUKSET SOSIAALI- JATERVEYDENHUOLTOON

Perusterveydenhuollossa ja avohoidossa sairaanhoitajavetoisella, potilaan omahoitoa tukevalla, kasvokkain tai puhelimitse toteutetulla seurannalla ja ohjauksella on merkittävä vaikutus erityisesti diabetesta ja sydänsairauksia sairastavien hoidon lopputulosmuuttujiin.

- Vaikutukset näkyivät pitkäaikaisen verensokerin (HbA1c) sekä diastolisen ja systolisen verenpaineen laskuna. Jossakin määrin vaikutusta oli LDL-kolesterolin laskuun diabeetikoilla, joilla oli sydän- ja verisuonisairaus.
- Muihin lopputulosmuuttujiin, kuten seerumin kokonaiskolesterolin, paastosokerin ja triglyseridin tasoon sekä potilaan elämänlaatuun ja kuolleisuuteen, ei voitu osoittaa vaikuttavuutta sairaanhoitajavetoisilla omahoitoa tukevalla interventioilla.

Monisairaiden potilaiden omahoidon menetelmien vaikuttavuutta ei voitu osoittaa. Osasyynä lienee, että monisairaiden potilaiden omahoitoa vaikeuttavat eri sairauksien ja niiden hoidon keskinäiset vaikutukset. Tällöin omahoito on tavallista haasteellisempaa.

Sairanhoitajavetoisten menetelmien onnistuminen edellyttää sairaanhoitajien lisäkoulutusta. Lisäkoulutus näyttäisi olevan tärkeämpää menetelmien vaikutusten kannalta kuin esimerkiksi sairaanhoitajan työkokemus.

Alkuperäinen julkaisu:

Massimi A, De Vito C, Brufola I, Corsaro A, Marzuillo C, Migliara G, Rega ML, Ricciardi W, Villari P, Damiani G. Are community-based nurse-led self-management support interventions effective in chronic patients? Results of systematic review and meta-analysis. PLoS ONE 2017;12(3): e0173617. doi:10.1371/journal.pone.0173617

TIIVISTELMÄN TEKIJÄT

Tutkija, Anne Korhonen, TtT, Hoitotyön tutkimussäätiö, anne.korhonen@hotus.fi
Tutkimusjohtaja, Arja Holopainen, TtT, Hoitotyön tutkimussäätiö,
arja.holopainen@hotus.fi

KÄYTTÖKELPOISUUS SUOMESSA JA LISÄTIETOJA

Järjestelmällisen katsauksen suositukset soveltuvat suomalaiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Katsauksen tuloksia tulee tarkastella parhaillaan käynnissä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen näkökulmasta, jolloin tehtävien siirrot, hoitotyön asiantuntijuuden hyödyntämisen sekä pitkäaikaissairaiden potilaiden hoidon ja seurannan uudelleen järjestämisen vaatimukset lisääntyvät.

Katsaus nostaa esiin sairaanhoitajavetoisten vastaanottojen merkityksen pitkäaikaissairaiden potilaiden omahoidossa. Tehtävien siirrot edellyttävät sairaanhoitajien asianmukaisen valmentamisen ja osaamisen varmistamisen sekä tarvittavan tuen määrittelyn ja tarjoamisen.